

A SZENT IDŐK JELENTŐSÉGE A KÁNONI JOGBAN

A *szent idők* az istentiszteletre szentelt napok és időszakok az Egyház parancsa szerint.¹ Ide tartoznak a vásár- és ünnepnapok is, amikor misehallgatási kötelezettsége van a híveknek, illetve a munkától való tartózkodás éppúgy kötelező.²

A vasárnap egyházi nevei a „*Dies Dominica, Dies Solis*”. Szent Ambrus ekként fogalmazta meg: „*Az úr napja tisztos és ünnepies előttünk, mert az Üdvözítő, mint felkelő nap, eloszlatván a pokol sötétségét, a föltámadás fényében tündöklött ezen a napon. E nap azért kölcsönzi a naptól nevét, mert Krisztus, az igazság felkelő napja világítja meg azt*”. A vasárnap nagy jelentősége magával hozza azt a tényt, hogy semmilyen ünnep nem szoríthatja ki, a vasárnap mindig erősebb, s legalább commemoratio vétetik róla, mégpedig mind a két vesperásban, a laudésekben és a misében is. Ha valamikor egy liturgiailag előírt vasárnap bizonyos okból elmarad, akkor anticipálni kell, azaz az előtte való hét egyik, nem akadályozott napján kell megünnepelni, de ha a hétnek minden napja akadályozva volna, akkor az előtte való szombatot kell megünnepelni. A vasárnapok liturgiai tekintetben feloszlanak:

– *in maiores et minores*: In maiores vasárnapok tárgyát a teremtés és a megváltás, megszentelés legkiválóbb titkai képezik. Ide sorolandók: az adventi vasárnapok, a septuagesimától a fehérvasárnapig megtartandók, továbbá a Pünkösöd- és a Szentháromság vasárnapja. A többi vasárnap a dominicae per annum vagy minores nevet viseli. A dominicae minores alosztályai a következők:

¹ „Szentidők elsősorban a vasárnapok és parancsolt ünnepek: ezek méltó megszentelésére nagy gondot fordítson minden lelkipásztor.” (*Decreta Synodalia*. Az 1934. évi június 20.-tól 22.-ig Székesfehérvárott tartott székesfehérvári-egyházmegyei zsinaton hozott egyházmegyei törvények. Vörösmarty Nyomda, Székesfehérvár, 1935. [A továbbiakban: *Decreta Synodalia*..., 1935.] 113.)

² „Az emberi tevékenységet a teremtéstörténet összefüggésében vizsgáljuk (vö. Ter 1–3). A kinyilatkoztatás fényében az emberi munka igazi értelme éppen a pihenésre felszólító parancs által mutatkozik meg (Kív 20, 8–11). Ez a parancs természetesen nem állítja, hogy a munkavégzés rossz, hanem arra irányítja rá az ember figyelmét, hogy a munkavégzés és a pihenés értelme együtt ragadható meg. (...) A szombati pihenésre vonatkozó parancs kiemeli a közösségi kapcsolatok ápolásának fontosságát is, hiszen ezek a kapcsolatok adják minden emberi tevékenység alapját és értelmét. A parancs kifejezetten vallásos tartalmában kapcsolatot láthatunk a pihenés és a közösségben végzett liturgikus ünneplés között. (...) Végső soron, az ünnepnapokon biztosított pihenés arra ad lehetőséget, hogy létünk személyes vonatkozását mélyebben megértsük, és azt annak belső értelme és célja felé irányítsuk.” (Harsányi Pál Ottó OFM: *Az idő megszentelése és az imádság, mint a személyes hit útja*. In: *Erkölcsteológiai Tanulmányok X. Jel* Kiadó, Budapest, 2010. 127–130.)

- Vannak olyan alkalmak, amelyen az officium úgy határoz, mint a nyolcad alatt. Ide tartoznak a Karácsony, Vízkereszt, Áldozócsütörtök és az Úrnapja nyolcadába eső vasárnapok.
 - Vannak olyan vasárnapok, amikor az officium a psalterium szerint veszi a megünneplést, akár nyolcad alá esnek, vagy akár nem. Ide tartozik a négy említett vasárnapon kívül az összes többi, mely ebbe a csoportba sorolható.
- *in vacantes et non vacantes*: Ezen vasárnapokon sem az officiumban, sem pedig a misében nem vesznek commemoratio-t. Név szerint azok a vasárnapok, melyek Karácsony, Szt. István, Szt. János, Aprószentek vagy ezek nyolcadaival, vagy Vízkereszt ünnepével és vigíliájával esnek egybe.
- *in fixas et mobiles*: Ezek anticipálhatók vagy áttehetők, úgy, mint a Karácsony nyolcada alatti vasárnapok, a Vízkereszt utáni vasárnapok, illetve a Pünkösd utáni 23. vasárnap. A többi mind dominica fixa-nak nevezetik, s ezeken a napokon vagy saját officiummal rendelkeznek, vagy commemoratioval.³

Ugyanakkor lehetnek ritu duplici és ritu semid. ünnepek: vannak ünnepek, melyek ritu duplici ünnepelhetők: Húsvét, Pünkösd, Szentháromság- és Fehérvasárnap. A központi ünnep alap gondolatát a hozzá tartozó vasárnapok által az életbe kell átültetni, s éppen ezért a vasárnapok férfiakkal együtt az egyházi év alanyi mozzanatainak kiváló kifejezéseit képezik. Ide sorolandók még az önmegtartóztatási és böjti napok is.⁴ Lehetnek egyetemes és helyi ünnepek, illetve szent idők.

A SZENT IDŐK MEGHATÁROZÁSA A RÉGI EGYHÁZFEGYELEM TÜKRÉBEN

A legfőbb egyházi hatóság kizárólagos joga az egyetemes Egyház számára kötelező ünnepek elrendelése, áthelyezése illetve megszüntetése.⁵ Per mundum actus, a helyi főpásztor is bizonyos ünnepeket elrendelhet, persze csak ideiglenes jelleggel.⁶

Az illetékes ordinárius vagy megyéspüspök, illetve bizonyos esetekben a helyi plébános felmentést adhat – kivételes esetekben és jogok okból – a böjti napok,

³ Vö.: Schüch Ignác: *A lekipásztorkodástan kézikönyve*. Győr, 1884. 406–408.

⁴ „Si fieri sine gravi incommodo queat, cadaver excommunicati vitandi qui, contra canonum statuta, sepulturam in loco sacro obtinuit, exhumandum est, servato praescripto can. 1214, § 1, et in loco profano de quo in can. 1212, reponendum.” (Codex Iuris Canonici. Friburgi Brisgoviae B. Herder, 1919. [A továbbiakban: *Codex Iuris Canonici*, 1919.] 1242. k.)

⁵ „Plures ex America Latina Sacrorum Antistites nuper ab Apostolica Sede suppliciter expostularunt ut, iisdem perdurantibus causis, benigne renovaretur indultum circa abstinentiam et ieiunium die 1 ianuarii 1910 pro America Latina et Insulis Philippinis ad decennium concessum. Quum hae preces in generali conventu diei 8 novembris 1919 ad trutinam revocatae fuerint, Emi Patres huius S. Congregationis Concilii memoratum indultum pro America Latina et Insulis Philippinis ad aliud decennium quidem prorogandum, sed, quo magis congrueret novi Codicis iuris canonici hac in re praescriptis, prout sequitur moderandum censuerunt. Quapropter statuerunt ut: 1) ieiunium

az önmegtartóztatási napok és az ünnepnapok gyakorlása alól. Mivel e hatalom rendes és nem bírósági hatalom, ezért az illetékességi területén kívül is gyakorolható ez saját javára, ugyanakkor pedig e hatalom személyi és jogi jelleggel is bír, főleg ha saját híveire vonatkozik, még akkor is, ha azok másik egyházmegye területén tartózkodnak, plébános esetében pedig, ha másik plébánia területén vannak. Ugyanakkor a saját plébániáján tartózkodó idegen személyeknek is adhat felmentést, ezért mondhatjuk azt, hogy helyi jellegű is. A felmentés címzettje lehet egy személy, egy egész család, vagy több család összessége. Ezen utóbbi esetekben azon családok tagjai is élhetnek a felmentéssel, akikre direkt módon nem vonatkoztatható a felmentés. Bizonyos esetekben, az illetékes ordináriusok egyes helységeket, sőt az egész egyházmegyéjüket is felmenthetik a böjt vagy az önmegtartóztatás gyakorlata alól, különösen akkor, ha azok egyházi vagy állami összejövettel vagy közegészségügyi okokkal kapcsolatosak. A szerzetesi intézményekben ezen felmentések megadására – szerzetesekre, újoncokra, növendékekre és alkalmazottakra – ugyanolyan hatalma van a rendházfőnöknek, mint hívei körében a plébánosnak.⁷

Az önmegtartóztatási napok, a böjti napok és az ünnepnapok megtartása éjfélről éjfélig történik.⁸ Az ünnepnapok a 17-es Kódex 1247–1249-ik kánonjait foglalja magába. A parancsolt ünnepek a következők:⁹ Karácsony, Újév,¹⁰ Vízkereszt,¹¹

sine abstinentia servetur: feria VI Quatuor temporum in Adventu, feriis IV Quadragesimae et feria V Maioris Hebdomadae: 2) ieiunium et abstinentia: feria IV Cinerum et feriis VI Quadragesimae: 3) abstinentia sine ieiunio: in Vigiliis: a) Nativitatis Domini, b) Pentecostes, c) Assumptionis B. M. Virginis, d) Apostolorum Petri et Pauli vel Omnium Sanctorum: 4) in reliquis vero servetur forma praecedentis Indulti...” (Acta Apostolicae Sedis, Roma (Cittá del Vaticano) 1909kk. [A továbbiakban: Acta Apostolicae Sedis] 11. 1919. 462.)

⁶ „Ordinarii locorum peculiare suis dioecibus seu locis dies festos aut dies abstinentiae et ieiunii possunt, per modum tantum actus, indicare.” (Codex Iuris Canonici, 1919. 1242. k.)

⁷ Vö.: Codex Iuris Canonici, 1919. 514/1. k.

⁸ Vö.: Codex Iuris Canonici, 1919. 1246. k.

⁹ Persze más ünnep, amely partikuláris törvény vagy szokás alapján egyes országokban vagy bizonyos egyházmegyékben még kötelező, többé már nem parancsolt ünnep. Vö.: Acta Apostolicae Sedis, 10. 1918. 170.

¹⁰ „Újév (jan. 1.) vagy kiskarácsony Krisztus körülmetelésének ünnepe. A Münchener-kódex naptárában: Úrnak környezete napja, az Érdy-, Lányi-kódexben kiskarácsony, Bornemissza Péter és Telegdi Miklós prédikációiban az Úr körülmetélkedése. A pogány Rómában az évkezdetet Janus tiszteletére kicsapongásokkal ülték meg, ennek helyére rendelte az Egyház a circumcisio ünnepét (...).” (Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium. I. kötet. Mandala Kiadó, Szeged, 1998. [A továbbiakban: Bálint, 1998.] 170.)

¹¹ „Vízkereszt (jan. 6.), ősi egyházi nevén Epiphania, a Teleki-kódex fordítása szerint Úr kijelentése, görög katolikusaink ajkán úrjelenés, ismét másként Háromkirályok: Gáspár, Menyhért, Boldizsár napja, az Egyháznak egyik legrégebbi ünnepe. Vízkereszt napja – fejtegeti Bod Péter – Boldogasszony havának hatodik napjára esik, amely napot a rómaiak szentelték az Augustus császár tisztességére. A keresztyének pedig a magok vallásokra alkalmaztatták és nagy szorgalmatossággal szokták volt megszentelni (...). Kétségtelen, hogy a magyar vízkereszt éppen a keleti egyház liturgikus évkezdő

Mennybemenetel, Úrnapja,¹² a Szeplőtelen Fogantatás és Nagyboldogasszony ünnepe, Szent József ünnepe, Péter és Pál, Mindenszentek és persze a vasárnapok.¹³ Bánk József a könyvében többek között kitér arra is, hogy az egyetemes ünnepek közül nálunk Szent József ünnepe egyáltalán nem kötelező ünnep, viszont nagyon sok olyan ünnepet, mely már nem kötelező, úgy ünneplünk meg, mint a parancsolt ünnepeket. A többi felsorolt ünnepet nagyon kevés országban tekintik állami ünnepnek. Az 1247-es kánon szerint, ha az egyetemes ünnepek közül törvényesen, valamilyen oknál fogva megszűnt egy ünnep, vagy áthelyezést nyert egy másik nap-tári dátumra, a Szentszék megkérdése nélkül új változtatást behozni nem szabad.

A templom védőszentjének, vagyis a templombúcsú ünnepének, mely nem parancsolt ünnep, a helyi püspök vagy ordinárius a megünneplését a következő vasárnapra áthelyezheti.

Az 1248–1249-es kánonok beszélnek az ünnepnapra kötelezettségekről. A hívek kötelesek vásár- és ünnepnapokon szentmisét hallgatni. Ezen kötelezettségnek bárhol eleget tehetnek, nincs kifejezetten helyhez kötve, lehet – bármely rítus szerint – a szabadban vagy a templomban, nyilvános vagy félig nyilvános kápolnában, de temetőkápolnában is eleget lehet tenni, bizonyos szerzők szerint a magánkápolnában is, bár a Kódex 1249. kánonja határozottan kimondja, hogy magánkápolnában

hatását tükrözi (...). Az ünnepi vízszentelés egyébként a középkor utolsó századaiban a nyugati egyházban is elterjedt. A víz mellett ezen a napon szentelték régen a tömjént is. E kettős szentelésből fejlődött ki, de most már a Háromkirályok nevében, az emberi hajlékok megszentelése és megfüstölése vízkereszt nyolcadában. Némelyek szerint a tömjénezés is a görög egyház hatása. E szentelés formulái már a mi középkori szertartáskönyveinkben is előfordulnak (...). A liturgikus vízszentelés már vízkereszt vigíliáján, a délutáni órákban megtörténik. Az Egyház a vízzel együtt, illetőleg előtte krétát is szentel, amellyel majd a pap a házak bejáratára fölírja a három szent király nevét (...). A keleti részekenél maradvány, elmagyarosodott örömeink archaikus liturgiája szerint a házszentelés Karácsony napján történik (...).” (Bálint, 1998. 177–215.)

¹² „Úrnapja, a szegedi eredetű Lányi-kódexben Szentvért nap, a Szentháromság vasárnapját követő csütörtökre eső parancsolt ünnep. Az Egyház a nagyheti gyász miatt nem ünnepelhette méltóképpen az Utolsó Vacsora misztériumát, az Oltáriszentség szerzését. Bár csütörtök ősidőktől fogva egészen napjáig az Oltáriszentség emlékeztetőre rendelt nap, mégis sokáig hiányzott a Kenyér és Bor kiváltságos ünnepe. Kialakulását, a kalendáriumi megfontolások mellett az Oltáriszentség sajátos középkori kultusza ihlette.” (Bálint, 1998. 453–475.)

¹³ „X. Pius pápa által eltörölt ünnepek a következők: Karácsony, Húsvét és Pünkösöd másodnapja, Gyertyaszentelő és Gyümölcsoltó Boldogasszony, Kisasszony napja. Az eltörölt ünnepeken a misehallgatás és munkaszünet bár bűn terhe alatt nem kötelező, mégis az istentiszteletek a rendes ünnepi rend szerint tartandók meg. E napokon nincs bűjt: sem hústól való megtartóztatás. (C. 1252. és 1933. évi quinquennalis felhatalmazás.) A X. Pius pápa liturgikus reformjával vasárnapokról meghatározott napokra áthelyezett ünnepeknek – bár officiumuk és miséjük a directoriumban jelzett napon mondandó – külső ünnepélyessége a régi vasárnapokon tartható meg: tehát a plébániai énekes nagymise (de csakis ez) szeptember első vasárnapján az Őrangyalok ünnepéről, a Kisasszony – nap nyolcadába eső vasárnapon Mária neve ünnepéről, okt. első vasárnapján Szt. Olvasó Királynéjáról, okt. második vasárnapján Magyarok-Nagyasszonyáról mondható (új Missale, addit. et variat. IV. 1. 2.).” (Decreta Synodalia..., 1935. 113.)

csakis a Szentszék előzetes engedélyével. Ezeken a napokon az opera servilia, azaz a szolgai munkától való megtartóztatás kötelező, ugyanígy a bírósági tárgyalástól és pereskedéstől is. Ezen ünnepnapokon a nyilvános piacok és vásárok tilosak, illetve az ezeken való részvétel, továbbá a nyilvános adás-vétel, hacsak ezt külön engedmény nem igazolja.

Az 1250–1254-es kánonok a megtartóztatásról és a böjti napokról beszélnek. Azért, hogy a fogalmakat jobban megértsük, fontos kánonról kánonra áttekinteni.

„*Abstinentiae lex vetat carne iureque ex carne vesci, non autem ovis, lacticipiis et quibuslibet condimentis etiam ex adipi animalium.*”¹⁴ Tehát a megtartóztatás a földön élő melegvérű állatok húásától és húsolevesétől való önmegtartóztatásra kötelez.

A böjti fegyelem megkívánja a naponta mindössze egyszeri étkezést, vagy legalább egyszeri jóllakás történjen csak. Nem tilos étkezés közben halnak és húsnak a fogyasztása, sem a főétkezésnek a vacsorára való áthelyezése. Ugyanakkor pedig figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a böjt nem szükségképpen kapcsolódik a megtartóztatáshoz és viszont.

Az 1252-es kánon a parancsolt napokat említi. Csak a megtartóztatás kötelező minden pénteken, a böjti és a megtartóztató napok a következők: hamvazószerda, nagyböjt minden péntekén és szombatján,¹⁵ kántorböjtkön, Karácsony, Húsvét, Pünkösöd, Nagyboldogasszony és Mindenszentek vigiliáján. Nagyszombat délben véget ér a böjt, azonban vasárnap és parancsolt ünnepeken soha nincsen böjt, kivéve a nagyböjti időszakot. Országoktól függően, általában ahol megszüntetett

¹⁴ *Codex Iuris Canonici*, 1919. 1250. k.

¹⁵ „Nagyböjt, az Érdy-kódexben negyvenlőböjt, az egyházi évben hamvazószerdától húsvétvasárnapig terjedő, Jézus negyvennapos böjtölésének, majd kínszenvedésének emlékezetére szentelt negyvennapos időszak, amelynek kisebb megnevezett egységei: hetei, vasárnapjai, ünnepei is vannak. (...) A régi idők böjti fegyelme igen szigorú volt. A böjti napokon csak kenyéret, sót és száraz növényi eledelket volt szabad enni, és csak egyszer ehettek napjában. (...) A nagyböjti penitenciának középkorias kemény fajtája volt a negyvenelés. Aki elfogadta magában, csak negyvenszer, azaz naponta csak egyszer evett naplemente után a nagyböjt egész ideje alatt. (...) Mindez még a régi kemény penitencitartás nyoma. Az egyházi törvényből is – írja a jezsuita Taxonyi János – és a régi szentatyáknak írásából kitétszik, mely nehéz penitenciákat szoktanak vala adni hajdan a halálos bűnökért. Mert az idő alatt, amelyben a bűnös penitenciát tartott, nem vala néki szabad a szentegyházba bémenni, hanem az ajtónál kellett állani, és ottan Istentől irgalmasságot és kegyelmet kérni. A templomba menőknek pedig azon könyörögni, hogy érette esedezzenek. Ezek fölött zsákba járni, fehér hamuval behinteni, haját elmetélni, lovaglástól, vendégségektől, húselelektől, boritaltól, fürdéstől, komédia- és játéklátástól meg kellett magát tartóztatnia mindaddig, valameddig penitencia tartásának ideje el nem múlt. Ezenkívül minden héten bizonyos napokon csak kenyérrrel és vízzel tartozott böjttölteni. (...) Liturgikus hagyomány, hogy feketevasárnaptól a feltámadási szertartásig a templomi feszületeket, továbbá a főoltár képét violaszín lepellel eltakarják. (...) A lepel a középkorban sokszor egyúttal a szegények bibliája is volt, mert sorjában vagy Jézus egész életét, vagy pedig kínszenvedésének állomásait festették rá.” (Bálint, 1998. 241–255.)

ünnepnapra esik a böjt és a megtartóztatás, azok nem szűnnek meg. Nem kell anticipálni a vigília-böjtöket. Abban az esetben, ha a vigíliás ünnep hétfőre esnék, elmarad a vigília-böjt, kivéve a karácsonyi vigília-böjtöt, mert azt nagyon komolyan kell venni. A karácsonyi vigília-böjtöt a hívek anticipálhatják, vagyis azt az előző napon elvégezhetik, de a lelkipásztorokra ez nem vonatkozik.

Az 1254-es kánon szerint a megtartóztatásra kötelezettek mindazok, akik meg vannak keresztelve és a hetedik életévüket betöltötték, a böjtre viszont csak azok, akik a 21. életévüket betöltötték és még nem lépték át a 60. életévüket.

A püspökkari konferenciák, illetve a megyéspüspökök saját egyházmegyéjükben a nagyböjti időszak előtt vagy kezdetén közlik a Szentszéktől kapott esetleges könnyítéseket a böjttel kapcsolatban. A háborús időszak alkalmával a Hamvazó-szerda és Nagypéntek kivételével minden böjti nap alól felmentést adhatnak a püspökök a saját egyházmegyéjükben a Szentszék engedélyével.¹⁶ Magyarországon a böjti fegyelem a Püspökkari Konferencia jóváhagyásával a következő képen alakul:¹⁷

1. Szigorú böjt van Hamvazószerdán és Nagypénteken, a Szeplőtelen Fogantatás vigíliáján és Karácsony vigíliáján, mely előző napra áttehető.
2. Hústilalomtól való megtartóztatás van az év minden péntekén, kivéve abban az esetben, ha az parancsolt vagy tanácsolt ünnepre nem esik.

¹⁶ „*Attentis difficilibus rerum adiunctis quae recens bellum sequuta sunt, Ssmus Dominus Noster Pius Divina Providentia Pp. XII benigne prorogare dignatus est, in iisdem terminis et donec aliter provideatur, Apostolicum Indultum diei 19 Decembris 1941 circa legem abstinentiae et ieiunii ecclesiastici. Quapropter omnes locorum Ordinarii, cuiuslibet ritus, concedere poterunt, secundum prudens ipsorum iudicium, in territorio propriae iurisdictionis, generalem dispensationem super lege abstinentiae et ieiunii ecclesiastici, in favorem quoque Religiosorum et Religiosarum etiam exemptionis privilegio fruuntur. Firma tamen manet lex abstinentiae et ieiunii ecclesiastici, pro fidelibus ritus latini, Feria IV Cinerum et Feria VI in Parasceve: pro fidelibus vero alius ritus, duobus deibus ab eorum Ordinariis statuendis.*” (Acta Apostolicae Sedis, 38. 1946. 27.)

¹⁷ Az egyházmegyei zsinatok külön határozatot hozhatnak a böjti napokkal és azok gyakorlásával kapcsolatban. Ilyen kitételeket hozott a Székesfehérvári Egyházmegye 1942-ben, mikor meghatározta, hogy kik mentesülhetnek a többszöri jóllakás és a hústilalom alól: az összes hívek az eltörölt, de nyilvánosan megült ünnepeken, egyes helyek közösségei védőszentjük ünnepén, betegek, akik nem tarthatják meg a böjtöt, katonák, pénzörök, csendőrök, rendőrségi alkalmazottak, börtönőrök – kivéve Karácsony vigíliáján és Nagypénteken. Kivételes felmentésben részesülnek a húseledeltől való megtartóztatás parancsa alól: egyes községek országos vásár napján, gyári és bányamunkások és mindazok, akiknek vendéglőből vagy vendéglőben kell étkezniük – persze Hamvazószerdát, Nagypénteket, Nagyszombatot, Karácsonyt és Pünkösöd vigíliáját kivéve minden más napon. Vonatkísérő személyzet, utasok, fürdőhelyen üdülő betegek családjukkal és kíséretükkel együtt, alamizsnából élő szegények, függő viszonyban élők (pl. cselédek) – Nagypéntek kivételével minden más napon.

SZENT IDŐK JELENTŐSÉGE A HATÁLYOS KÓDEXBEN

A hatályos Kódex a szent időket az 1244-es kánonnal vezeti be, melyben megszabja, hogy kinek áll jogában ünnepnapokat és böjti napokat áthelyezni és megszüntetni.

A szent idők az Úr különleges tiszteletére vannak rendelve, s ide sorolandók azok az ünnepnapok és bűnbánati napok, melyek a liturgia számára is központi helyet foglalnak el, és megszentelik az év valamennyi napját. Az 1245. kánon szerint a helyi ordinárius, illetve az illetékes megyéspüspök saját jogát fenntartva felmentést adhat a szent időre vonatkozó bizonyos ünnepnapok, bűnbánati napok kötelezettsége alól, vagy esetleg engedélyezheti más cselekedettel való helyettesítését. Ugyanilyen jogokkal rendelkezik a pápai jogú, klerikusi szerzetesi intézmény, vagy az apostoli élet ugyanilyen társaságának az előjárója saját alárendeltjei és a házban tartózkodó alkalmazottai felett, akik ha éjjel-nappal ott vannak. A plébános is megfelelő okból a saját plébániáján, a saját hívei körében élhet ilyen jogokkal.

A szent időknél kiemelkedik az ünnepek azon csoportja, mely a hatályos Kódexben mindössze három kánont, az 1246–1248. kánonokat foglalja magában. A törvényhozó a parancsolt ünnepnapokról rendelkezik, tehát fontos látni, hogy nem az egyszerűen vett liturgikus ünnepnapokról.

Az 1246-os kánon kiemeli a vasárnapot, mint Krisztus húsvéti misztérium-ünnepét, melyet, mint őseredeti ünnepet kell megtartani az egész Egyház számára. A II. vatikáni zsinat a Sacrosanctum Concilium Konstitúció a szent liturgiáról V. fejezetében még a következőket határozza meg és rendeli el a megkereszteltek számára: *„E napon ugyanis a Krisztus-hívőknek össze kell jönniük, hogy hallgatván Isten igéjét és részesedvén az Eucharisziában megemlékezzenek az Úr Jézus szenvedéséről, föltámadásáról és dicsőségéről, hálát adván Istennek, aki őket »élő reményre szülte újjá Jézus Krisztusnak a halálából való feltámadása által.«¹⁸ Így tehát a vasárnap az ős ünnepnap, amit a jámbor hívekkel meg kell ismertetni, és lelkükre kell kötni, úgy, hogy ez a nap az öröm és a munkaszünet napja is legyen. Más ünnepeket nem szabad elébe helyezni, kivéve a valóban nagyobb jelentőségűeket: az Úr napja ugyanis az egész liturgikus évnek alapja és magja.”¹⁹*

„Vasárnap tehát a krisztushívő nem egyszerűen természetes istentiszteleti kötelezettségének tesz eleget, hanem Krisztussal és Krisztus által tiszteli az Istent.”²⁰

Az 1246-os kánon továbbá kitér más ünnepnapokra is, melyeket meg kell ünnepelni, s melyek részét képezik egyházi és liturgikus életünknek. Ilyen ünnep Urunk Jézus Krisztus Születésének Napja, továbbá a Vízkereszt, Krisztus Urunk

¹⁸ Szentírás. Ford.: Gál F. – Gál J. – Gyürki L. – Kosztolányi I. – Rosta F. – Szénási S. – Tarjányi B. Szent István Társulat, Budapest, 2005. 1Pt 1,3.

¹⁹ A II. Vatikáni Zsinat Dokumentumai. Szent István Társulat, Budapest, 2000. (A továbbiakban: A II. Vatikáni Zsinat Dokumentumai, 2000.) 78.

²⁰ Kuminetz G.: Klerikusok Kézikönyve I. Szent István Társulat, Budapest, 2012. 597.

mennybemenetele, Szent Testének és Vérének Ünnepe, azon kívül Máriának, mint Isten Anyjának Napja, Szeplyötelen Fogantatása és Mennybevétele, Szent József, Szent Péter és Pál apostolok, valamint Mindenszentek napja. A II. Vatikáni Zsinat egy külön kis ajánlást és részletezést tesz az ünnepekre és azok megünneplésére vonatkozólag: „*A hívők figyelme elsősorban az Úr ünnepeire irányuljon, amikor az év folyamán üdvösség misztériumait ünnepeljük. Ezért az üdvösség misztériumait ünneplő időszakok (proprium de tempore) elsőbbséget élvezzenek a szentek ünnepeivel szemben, hogy az üdvösség misztériumainak teljes köre méltó ünnepléshez jusson.*”²¹

A Kódex átdolgozásakor felmerült, hogy általános elvként a következő tényállás és elgondolás lesz elfogadva: a Karácsony és a Mária ünnepek legyenek elfogadva mindenütt, és kötelező jelleget öltve a nem vasárnapra eső ünnepek közül, a többi ünnepről az adott ország püspökkari konferenciái rendelkezzenek, a politikai helyzet és a helyi egyházi szokások figyelembevételével. A kihirdetés előtt azonban változtatásra került sor, és új nézet alakult ki, mely bele is került a Kódexbe, mint az 1246. kánon második paragrafusára: „*A püspöki konferencia azonban az Apostoli Szentszék előzetes hozzájárulásával kötelező ünnepek közül egyeseket eltörölhet vagy vasárnapra helyezhet át.*” A Magyar Püspöki Kar 1973. III. 15-i körlevelében a következőket határozza meg a Magyar Egyházra vonatkozólag: Karácsony, Újév és Nagyboldogasszony kötelező ünnep, míg Vízkereszt, Áldozócsütörtök és Úrnapja a rákövetkező vasárnapon megünnepeendő, a többi ünnepnek hazánkban nincs jelentősége.²²

Az 1247-es kánon kiter a hívek számára előírt szentmise látogatásra, melyet vasárnapokon és kötelező ünnepnapokon gyakorolniuk kell, továbbá, hogy ezeken a napokon tartózkodjanak azoktól a munkáktól és ügyletektől, amelyek esetleg csorbítanak az Istennek kijáró tiszteletet, és az Úr napjának alap gondolatát, mely a feltámadásba vetett hit-remény által vidámságot csempész az életbe, és elősegíti a lélek és a test kellő pihenését. A szentmishallgatásnak csakis fizikai formában tehetünk eleget, tehát nem elegendő a televízióban követni vagy a rádión hallgatni a szentmisét. Ez legfőképpen akkor valósul meg, ha a szentmise katolikus rítusban történik, legyen az bármilyen rítusú is. Ha a hívő valami miatt akadályoztatva van, vagy kellően súlyos ok miatt nem vehet részt, vagy a környéken, ahol éppen tartózkodik, nincs erre lehetősége, akkor a keleti keresztények szent liturgiáján való

²¹ A II. Vatikáni Zsinat Dokumentumai, 2000. 79.

²² A Magyar Katolikus Püspöki Kar határozata alapján, melyet a Szentszék 2013. IV. 10-én hagyott jóvá, hazánkban a következőképpen módosultak a következő ünnepek: Vízkereszt napja (január 6.), valamint Mindenszentek napja (november 1.) kötelező ünnep lett és a napján kell megünnepelni. Vö.: *Az Egyházi Törvénykönyv. A Codex Iuris Canonici hivatalos latin szövege magyar fordítással és magyarázattal.* Szerkesztette, fordította és a magyarázatot írta: Erdő Péter. Szent István Társulat, Budapest, 2015. (A továbbiakban: *Az Egyházi Törvénykönyv...*, 2015.) 636.

részvételével is eleget tehet az 1247. kánonban előírt kötelezettségének.²³ A szentmise történhet templomban, kápolnában vagy egyéb helyen, ami a Kódex előírásaival nem ellenkezik. A vasárnap és az ünnepnapok megszentelése már előző este kezdődik, de általában a liturgikus nap éjféltől éjfélig tart. Fontos tehát az idő kérdésénél kitérni, hogy a vasárnapot megelőző estén hallgatott szentmise is éppúgy érvényes, mintha kifejezetten a napján tett volna eleget a hívő ezen kötelezettségének. Az 1248-as kánon felveti azt a nézetet is, hogy amennyiben nincs jelen a szolgálatot teljesítő személy, vagy más súlyos okból kifolyólag nincs szentmise, igen ajánlatos, hogy legalább a hívek összegyűljenek a plébániatemplomban, vagy más szent helyen, vagy olyan helyen, melyet az illetékes megyéspüspök kijelölt, és az előírásoknak megfelelően igeliturgián vegyenek részt, melynek keretében kiszolgáltatható a legszentebb Eucharisztia, ha lehetséges ez; ha nem, akkor töltsenek kellő időt imádsággal vagy egyénileg, vagy a családdal, esetleg több családból álló csoportban.

A Kódex a bűnbánati napokról mindössze öt kánonban emlékezik meg, az 1249–1253. kánonokkal bezárólag. A 17-es Kódex a böjti napokat és a hústiltalmi napokat helyezi mondanivalója középpontjába, míg a jelen Kódex bűnbánati napokat említ, követve a II. vatikáni zsinat szellemét és előírásait:

„(...) *Ecclesia, cum, in Concilio congregata, attentius perpendit quae esset necessitudo, qua ipsa non solum fratres a sua communione seiunctos, sed etiam religiones non christianas attingeret, libenter animadvertit paenitentiam fere ubique terrarum magni aestimari, quippe quae arte conectatur sive cum sensu illo religioso, quo antiquarum gentium vita imbuitur, sive cum subtilioribus notionibus, quae in religionibus ad altiorem gradum provectoris et cum progrediente ingeniorum cultu coniunctis, inveniuntur. 10 In Vetere Testamento religiosa paenitentiae ratio clarius usque manifestatur. Quamquam enim homines eam agunt, vel Dei indignationem post peccatum placare cupientes, 11 vel rebus adversis vexati, 12 vel peculiaribus ingruentibus malis permoti, 13 vel divina beneficia impetrare studentes, 14 tamen ii externum paenitentiae opus cum interiore ad Deum conversionis habitu solent coniungere, quo fit, ut animum, a peccato retractum, ad Deum novo nisu convertant. 15 Quin etiam a cibis abstinent suaque derelinquunt bona – ieiuniis enim, praeter Dei preces et laudes, caritatis opera addi solent 16 – etiam post peccatorum remissionem, quamquam nullum a Deo impetrandum est munus; ieiuniis enim et ciliciis utuntur, ut »animas suas« afflictent, 17 ut se coram Domino prosternant, 18 ut faciem*

²³ „*Catholicus qui occasionaliter, propter causas de quibus infra, n. 50, Sacrae Divinae Liturgiae (Missae) apud Fratres orientales seiunctos diebus dominicis vel festis de praecepto adest, Sanctae Missae audiendae praecepto in ecclesia catholica non amplius tenetur. Item, convenit ut, iisdem diebus, Catholici Sacrae Liturgiae apud Fratres orientales seiunctos, si fieri potest, adsint, cum iusta de causa impediuntur ne Sacrae Liturgiae in ecclesia catholica intersint.*” (Secretariatatus Ad Christianorum Unitatem Fovendam, Directorium. Ad totam Ecclesiam. 1967. V. 14. 47. pont, Acta Apostolicae Sedis, 59. 1967. 588.)

suam ad Deum vertant, 19 ut ad supplicationes facilius se componant, 20 ut melius divina intellegant, ut parati sint Deo obviam fieri. 21 Est igitur paenitentia, iam in Vetere Testamento, pia et sui cuiusque propria actio, quae eo ad postremum spectat, ut Deum adamemus eique nosmet ipsos prorsus concredamus. Non nobis, sed Deo est ieiunandum. 22 Huiusmodi sane indolem omnis paenitentia praeferat oportet, etiam in ritibus lege praescriptis et ordinatis. Quotiescumque id ad usum non deducitur, ita conqueritur Dominus: »Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester«. 23 »Scindite corda vestra et non vestimenta vestra (...).« 24 Neque in Vetere Testamento desideratur socialis, quam dicunt, paenitentiae indoles. Nam ex paenitentialibus Veteris Testamenti ritibus, non solum communis cogitur peccatorum conscientia, sed etiam condicio enuntiatur, qua ad Populum Dei quis pertineat. 25 Item satis est animadvertere paenitentiam, etiam ante Christum natum, perfectionis et sanctitatis instrumentum et signum existimatam esse, ut Iudith, 26 Daniel, 27 Anna prophetissa multique praestantes viri ac mulieres comprobant, »ieiuniis et obsecrationibus (Deo) servientes nocte ac die« 28 cum gaudio et laetitia. 29 E Vetere Testamento demum patet homines iustos sua paenitentia pro totius hominum communitatis peccatis satis fecisse; ex quibus mentione dignus est Moyses, qui quadraginta dies ieiunavit, ut Deum ob infidelis populi culpas placaret. 30 Ita maxime nobis exhibetur »Dei Servus)), qui 'languores nostros' ... tulit)), et in quo 'posuit Dominus...' iniquitatem omnium nostrum)).« 31 Haec tamen contingebant ut sacramentum futuri. 32 Etenim paenitentia, quae interioris vitae necessitas est, universi generis humani experientia religiosa comprobata, et peculiari divinae Revelationis praecepto iniungitur, in Christo et in Ecclesia novas prorsus significationes easque altissimas accipit. Christus, qui semper in vita sua coepit ipse facere et docere, antequam munus suum susciperet, quadraginta dies et quadraginta noctes in oratione et ieiunio duxit, atque apostolici operis sui publice initium fecit laeto quidem nuntio »Appropinquavit Regnum Dei«, sed statim addidit mandatum: »paenitemini et credite Evangelio.« 33 Quae verba totius vitae christianae quasi summa sunt et complexio. Ad Christi Regnum nobis fas est accedere tantum »metanoia«, id est intima totius hominis mutatione, qua ipse cogitare, iudicare vitamque suam componere incipit ea sanctitate et caritate Dei percussus, quae in Filio novissime manifestatae sunt et plene nobis impertitae. 34 Invitatio Filii Dei ad »metanoiam« peragendam, instantius urget, propterea quod non solum ad eam ipse hortatur, sed etiam exemplum paenitentiae praebet. Nam Christus maximum exemplum paenitentibus dedit, eo quod non pro peccato suo, sed pro peccatis aliorum voluit poenas subire. 35 In Christi conspectu homo positus, nova luce collustratur, atque adeo cum Dei sanctitatem tum peccati malitiam agnoscit: 36 per Christi verbum ei nuntium traditur, quo et ad conversionem ad Deum fit invitatio et peccatorum venia conceditur; quae dona ipse per Baptismum plene consequitur, qui hominem configurans ad similitudinem Domini Passionis,

Mortis et Resurrectionis, 37 exinde totam eiusdem vitam huius mysterii veluti sigillo reddit insignem."²⁴

Az 1249-es kánon isteni törvényként rögzíti a bűnbánattartás kötelezettségét, melyet minden megkeresztelt Krisztus-hívó köteles a maga módján megtartani. Persze, itt meg kell jegyezni, a „*suo quisque modo*” kifejezésnél az életkori sajátosságokat, a fizikai állapot meglétét, magát az életállapotot, a társadalmi körülményeket és egyéb súlyos okokat, melyek kihatással lehetnek a megtartás kötelezettségére. A kánonban segítségként, hogy ezt a törvényt könnyebben és egyértelműben meg lehessen tartani, bűnbánati napokat ír elő az Egyház, melyeken a hívők „*különösen is törekedjenek az imádsággal, gyakorolják a vallásosság és a segítő szeretet cselekedeteit, végezzenek önmegtágadásokat (...) főként megtartva a böjtöt és a hústilalmat az itt következő kánonok szerint*”.²⁵

Fontos látni azt a tényt is, hogy a bűnbánattartás és egyéb előírások megtartása nem az egyén kifejezett magánügye, személyes cselekedete, hanem elsősorban közösségi jellegű, mely a zsinat tanítása szerint egyesít minket Krisztus által az egy test egyházában. Ezek a napok megpróbálják a hívekben elhinteni azt a különleges célt, hogy a hívek tudatosan kötődjenek az imádsághoz, gyakorolják a vallásosság, a karitatív szeretet gyümölcsöző cselekedeteit, végezzenek önmegtartóztatást, munkájuk-hivatásuk ellátásában törekedjenek a tökéletességre, s amennyiben lehetséges, tartsák meg a hústilalmat és a böjtöt. Az igazi bűnbánat és böjt kifejező eszköze nem más, mint a fizikai lemondás valamiről, ami az önmegtágadásra utal. Erre utal VI. Pál pápa tanítása a Paenitemini kezdetű rendelkezésében: „*Az igazi vezeklés erénygyakorlatában nem mellőzhető az olyan aszkézis sem, amely testi önmegtágadást jelent. Az ember ugyanis test és lélek egésze. (...) Ádám vétke óta a test a lélek ellen harcol, a lélek pedig a test ellen. Semmi szükség persze arra, hogy vezeklési gyakorlataink a sztoikusok nézeteit sejtessék. Sem kárhozzátunk, sem megvetnünk nem szabad az emberi testet, amelyet az Isten Fia magára öltött. A testi önsanyargatásnak épp az a célja, hogy szabaddá tegye az embert, mert egyébként gyakran az érzékek bilincsebe verné a rendetlen kívánság, továbbá, hogy a testi böjt által erőt nyerjen az ember, és hogy a mértéktartás gyógyító hatására helyreálljon az engedlenségtől megsebzett emberi méltóság*”.²⁶

A vezeklés tehát nem más, mint állandó jellegű motiváció, mely az önkéntességből fakad és a szeretetre irányul.

Összefoglalva tehát, a bűnbánattartás Krisztus Urunk parancsa szerint ki kell, hogy terjedjen minden hívőre és azok egész életére, s folyamatossá kell válnia.

²⁴ *Constitutio Apostolica, Paenitemini et credite Evangelico*, 1966. II. 17., *Acta Apostolicae Sedis*, 58. 1966. 177–178.

²⁵ *Az Egyházi Törvénykönyv...*, 2015. 1249. k.

²⁶ *Constitutio Apostolica, Paenitemini et credite Evangelico*, 1966. II. 17., *Acta Apostolicae Sedis*, 58. 1966. 181.

Ezt az erkölcsi kötelességet a jogi előírások teszi teljessé, melyeket napjukon és a kiszabott időben kell végrehajtani. Az 1251. kánon konkrétan meghatározza a bűnbánati napokat: az év összes péntekjei és a nagyböjt ideje.²⁷ Az 1251-es kánon előírásai a húsevésről vagy az illetékes püspöki konferencia előírásai szerint meghatározott más eledeltől való tartózkodás az év minden péntekjén kötelező, hacsak nem esnek egybe valamelyik főünnepel. Kifejezetten kötelező hústilalmi nap a hamvazószerda és a nagy-péntek, amikor Urunk Jézus Krisztus szenvedéséről, illetve haláláról emlékezünk meg. A böjt ilyenkor nem csak a hústól, hanem az élelem és a víz mennyiségétől való önmegtartóztatást is jelent.²⁸

Az 1252. kánon megfogalmazza, hogy kikre vonatkozik a böjt, illetve a böjti fegyelem: mindazoknak kötelező, akik tizennegyedik életévüket betöltötték – a hústilalom, a böjt, pedig minden nagykorút kötelez, egészen hatvanadik életévük megkezdéséig. A korábbi Kódex részletesen kitért azon élelmiszerekre, melyektől a böjti időszakban tartózkodnunk kell. Persze, ezen felsorolás mára már nem érvényes, mégis megvan az értéke, sőt irányvonalként szolgálhat a böjt szigorúbb és teljesebb megtartásához. A böjti fegyelmet és a böjt megtartását elsősorban megfelelő példa láttán és következetes neveltetés formájában sajátíthatja el megfelelő módon az ember, ezért az erre nevelő feladat továbbra is elsődlegesen a szülőkre, majd pedig a lelkipásztorokra hárul. Fontos azt is rögzíteni és leszögezni, hogy csakis súlyos indok mentesít a hústilalom vagy a böjti kötelezettségek teljesítése alól. Figyelembe kell venni, hogy a hústilalomra vonatkozó kötelezettség alóli felmentéshez súlyosabb okra van szükség, mint a böjt alóli felmentéshez. Ha a körülmények úgy hozzák, hogy lehetetlenné válik megtartani az előírást, nincs szükség felmentésre sem, de ha valamilyen kétség merülne fel, úgy az illetékes hatósághoz kell folyamodni.

Az 1253-as kánon beszél a püspökkari konferenciák illetékességéről a böjttel kapcsolatban, mivel pontosabban meghatározhatják a böjti és hústilalmi magatartást, továbbá egészében vagy részben helyettesítheti is a hústilalmat és a böjtöt

²⁷ A II. vatikáni zsinat a Sacrosanctum Concilium kezdetű konstitúcióban a következőket határozza meg: „A nagyböjt kettős természetét – tudniillik, (1) a keresztségre való emlékezés vagy előkészület és (2) a bűnbánat által a többet imádkozó és Isten ígését figyelmesebben hallgató híveket a húsvéti misztérium ünneplésére – mind a liturgiában, mind a liturgikus katekézisben meg kell mutatni. Ezért: a) a nagyböjti liturgia keresztségi elemeit bőségesebben kell felhasználni: és ha szükséges, egyeseket a régi hagyományból újra vissza kell állítani.

b) ugyanezt kell mondanunk a bűnbánati elemekről is. Ami a katekézist illeti, a bűn közösségi következményeivel együtt jól be kell vésni a hívők lelkébe a bűnbánatnak azt a sajátosságát, hogy a bűnt azért bánja meg, mert Isten megbántása az: nem szabad figyelmen kívül hagyni az Egyház szerepét sem a bűnbánattartásban, és sürgetni kell az imádságot a bűnösökért.”

²⁸ „Nagy-pénteken, az Úr szenvedésének és halálának napján azonban maradjon meg változatlanul mindenütt a szent húsvéti böjt, sőt ahol ez alkalmasnak látszik, ki kell terjeszteni nagyszombatra is, hogy így emelkedett és fogékony lélekkel érkezzenek el a hívők a föltámadás vasárnapjának örömeihez.” (Secretariatatus Ad Christianorum Unitatem Fovendam, Directorium, Ad totam Ecclesiam, 1967. V. 14. 47. pont, AAS 59. 1967.)

a bűnbánat más formáival, főként a segítők szeretet cselekedetével és gyakorlatával. A Magyar Püspöki Konferencia 1966-ban hozott rendelkezése szerint szigorú böjt van hamvazószerdán és nagypénteken, a hústilalom azonban csak nagyböjt péntekjein kötelező, az év többi péntekén vagy a hústól való tartózkodás, vagy valamilyen jámbor áhítat, cselekedet mentesíthet a kötelezettség alól. Általános felmentés van a bűnbánati napok tartása alól a következő egyházi vagy világi ünnepeken: február 2-án, március 25-én, május 1-jén, augusztus 20-án, szeptember 8-án, december 2-én és december 31-én.

A Keleti Kódex mindössze 4 kánont tartalmaz az ünnepnapok és bűnbánati napok fejeletében: 880–883. kánonok közül a 880–881. kánonok az ünnepekre, még a 882–883. kánonok pedig a bűnbánati napokra vonatkoznak. Alapszabályként fogalmazódik meg az összes Keleti Egyházak számára közös ünnepnapok és bűnbánati napok meghatározása és megállapítása, elhelyezése vagy eltörlése egyedül a legfőbb egyházi hatóság jogkörét illeti meg. Az egyes saját jogú egyházak saját ünnep és bűnbánati napjainak megállapítása, azok eltörlése vagy esetleges átelyezése megilleti azt a hatóságot is, amely jogosult a részletes jogot szabályozni. Az ünnepnapok meghatározására és azok rögzítésére is kitér a 880. kánon harmadik paragrafusa, melyben leírja az összes parancsolt, közös ünnepnapokat: Urunk Jézus Krisztus Születése napja, az Epiphánia, Mennybemenetele, a Szent Istenszülő Mária Elszenderülése, Szent Péter és Pál Apostolok napja, ugyanakkor fenntartva az Apostoli Szentszék által megadott jogot az egyes saját jogú egyházaknak, mely által egyes parancsolt ünnepnapokat eltörlöl, vagy esetleg vasárnapra helyez át. Minden saját jogú egyház törvényhozó hatóságának joga van a maga egyházában tartott ünnepnapokat érintő rendelkezéseket hoznia a Szentszék előzetes jóváhagyásával. „A Húsvét ünneplése közös rendje keleti keresztények között máig nem megoldott probléma. Vannak, ahol a katolikusok is a Julián naptárt követik, Kárpátalján és Erdélyben is hasonló gyakorlat alakult ki.”²⁹ A Keleti Kódex is előírja a vasárnapi szentmisén való kötelező részvételt a 881-es kánonban, ugyanakkor pedig kitér a hasznos idő jelentőségére, mely az előesti vecsernyétől egészen a vasárnap vagy pedig a parancsolt ünnep végéig tart. Ami újdonság a 83-as Kódex ezen megegyező kánonjaihoz képest, hogy a Keleti Kódex itt megemlíti, hogy a Krisztus-hívőknek az ünnepnapokon és vasárnapokon, de gyakrabban is, sőt naponta vegyék magukhoz az isteni Eucharisziát. Azonban mind a Keleti-, mind a Nyugati-Kódex kitér a munkától való tartózkodásra és azokra a tevékenységekre, melyek akadályozzák ezen napok elmélyítését és megélését.

A 882-es kánon beszél a Krisztus-hívők kötelezettségéről. Az új jog átveszi VI. Pál terminusát a bűnbánati napokról. Bűnbánati napokon a Krisztus-hívők kötelesek a böjtot vagy önmegtartóztatást megtartani. A saját jogú egyházakban

²⁹ Dr. Hollós J.: *Jegyzetek a Keleti Egyházak Törvénykönyvéhez. II. kötet.* A szerző magánkiadása. 199.

megállapított böjti napok a következők: szigorú böjt van nagyböjt első hétfőjén és nagypénteken, hústól való megtartóztatás nagyböjt szerdáin és péntekjein, és az időszaki böjtök péntekjein. Általános felmentés van hústilalom alól a parancsolt és tanácsolt ünnepeken, és a péntekre eső állami ünnepeken, ez alól egyes családok és hívek felmentést kaphatnak a parochustól is.

A 883-as kánon szól arról a saját jogú egyházak területi határain kívül levő Krisztus-hívők az ünnepi és bűnbánati napok tekintetében teljesen alkalmazkodhatnak a tartózkodási helyükön érvényes szabályokhoz. Ugyanakkor a kánon kitér még arra a lehetőségre is, hogy könnyítsen a családoknak, ahol a családok különböző saját jogú egyházakhoz tartoznak, ezekben önként választhatnak, hogy egyik vagy másik saját jogú egyház előírásait követik.

Összegezve tehát elmondhatjuk, hogy az Egyház által előírt ünnep- és liturgikus napok merőben meghatározóak, nem csak a kánoni jog gyakorlatát illetően, hanem bizonyos fokon az ünnepnapok és szent idők megszentelésére buzdítják azokat, akik célja, hogy eljussanak és másokat is elvezessenek az üdvösségre.

Ft. Negyela Zoltán
doktorandusz
PPKE KJPI

FELHASZNÁLT IRODALOM

A Népi jámborság és liturgia direktórium. Alapelvek és iránymutatók. In: *Római Dokumentumok XXXI. Isteniszteleti és Szentségi Kongregáció.* Szent István Társulat, Budapest, 2005. 14–32.

A pap, az Ige hirdetője, a szentségek kiszolgáltatója és a közösség vezetője a harmadik keresztény évezred távlatában. Szent István Társulat, Budapest, 1999. 37–45.

A Pécsi Egyházmegye Zsinata 1998. Pécs, 1999. 51–54.

Acta Apostolicae Sedis, Roma (Cittá del Vaticano) 1909kk. (A továbbiakban: *Acta Apostolicae Sedis*) 10. 1918. 170.

Acta Apostolicae Sedis, 11. 1919. 462.

Acta Apostolicae Sedis, 38. 1946. 27.

A Szabadkai Egyházmegye Zsinati Könyve. Munkadokumentumok. Szabadka, 2006. 93–97.

A Szeged-Csanádi Egyházmegyei Zsinat könyve. Szeged-Csanádi Egyházmegyei Hatóság, 1995. 80–100.

Az Egri Főegyházmege Zsinati Könyve. Eger, 1996. 35–64.

Az Egyházi Törvénykönyv. A Codex Iuris Canonici hivatalos latin szövege magyar fordítással és magyarázattal. Szerkesztette, fordította és a magyarázatot írta: Erdő Péter. Szent István Társulat, Budapest, 2015.

Bálint S.: *Ünnepi kalendárium. I–III. kötet.* Mandala Kiadó, Szeged, 1998.

Bánk J.: *Kánoni jog II.* Szent István Társulat, Budapest, 1963.

Codex Iuris Canonici. Friburgi Brisgoviae B. Herder, 1919.

Constitutio Apostolica, Paenitemini et credite Evangelico. 1966. II. 17. *Acta Apostolicae Sedis*, 58. 1966.

Decreta Synodalia. Az 1934. évi június 20.-tól 22.-ig Székesfehérvárott tartott székesfehérvári-egyházmegei zsinaton hozott egyházmegei törvények. Vörösmarty Nyomda, Székesfehérvár

Harsányi Pál Ottó OFM: *Az idő megszentelése és az imádság, mint a személyes hit útja.* In: *Erkölcsteológiai Tanulmányok X.* Jel Kiadó, Budapest, 2010.

Dr. Hollós J.: *Jegyzetek a Keleti Egyházak Törvénykönyvéhez. II. kötet.* A szerző magánkiadása

Kuminetz G.: *Klerikusok Kézikönyve I.* Szent István Társulat, Budapest, 2012.

Radó P. O. S. B.: *Enchiridion Liturgicum. I.* Herder, Romae – Friburgi Brig. – Barcinone, 1961.

Ratzinger, J.: *A liturgia szelleme.* Szent István Társulat, Budapest, 2002.

Rencsik I.: *Szent helyek és szent idők az egyház fegyelmi és liturgikus életében.* In: Tempfli I – Vencser L. (szerk.): *Új ég és új föld. Emlékkönyv Jäger Péter 65. születésnapjára.* Budapest, 2004. 495–530.

Sacrosanctum Concilium. In: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai.* Szent István Társulat, Budapest, 2000.

Schüch I.: *A lelkipásztorkodástan kézikönyve.* Győr, 1884.

Secretariatus Ad Christianorum Unitatem Fovendam, Directorium, Ad totam Ecclesiam, 1967. V. 14. 47. pont, *Acta Apostolicae Sedis, Roma (Cittá del Vaticano) 1909kk.* 59. 1967.

Szentírás. Ford.: Gál F. – Gál J. – Gyürki L. – Kosztolányi I. – Rosta F. – Szénási S. – Tarjányi B. Szent István Társulat, Budapest, 2005.

http://www.intratext.com/IXT/LAT0813/_P3S.HTM